

รัฐบาลอินเดียกับการเปิดเสรีค้าปลีกแบบ Multi-brand จากต่างประเทศ

ในปี 2012 รัฐบาลอินเดียชุดเดิมที่นำโดยพรรค Indian National Congress (INC) ได้เปิดเสรีการค้าให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคส่วนการค้าปลีกแบบ Single-brand โดยอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นได้สูงสุดถึง 100% ซึ่งในอดีตชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นได้สูงสุดเพียง 51% และในช่วงปลายปีดังกล่าว อินเดียได้เปิดเสรีการค้าให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคส่วนการค้าปลีกแบบ Multi-brand เพิ่ม โดยอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นได้สูงสุด 51% ซึ่งนับเป็นการเปิดเสรีที่นักลงทุนชาวต่างชาติรอคอย แต่การเปิดเสรีการค้าให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุนครั้งนี้ได้มาพร้อมกับเสียงคัดค้านจากพรรคฝ่ายตรงข้ามอย่างพรรค Bharatiya Janata Party (BJP) และกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆที่นักลงทุนต่างชาติต้องปฏิบัติตามหากต้องการเข้ามายังตลาดค้าปลีกอินเดียซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ค่อนข้างยากและเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการอินเดียอย่างชัดเจน ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติที่ต้องการมาลงทุนค้าปลีกยังไม่ตัดสินใจเข้ามาในตลาดค้าปลีกของอินเดีย

อย่างไรก็ตาม Tesco บริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่สัญชาติอังกฤษ เป็นผู้ค้าปลีกต่างชาติเพียงรายเดียวที่ตัดสินใจลงทุนทางตรงในภาคส่วนธุรกิจการค้าปลีกแบบ Multi-brand ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว โดยในเดือนมีนาคมปี 2014 Tesco ได้ประกาศการร่วมลงทุนกับ Tata group โดยถือครองหุ้นฝ่ายละ 50% ใน Trent Hypermarket Ltd (THL) ซึ่งมีมูลค่าราว 85 ล้านปอนด์

สืบเนื่องจากการเลือกตั้งครั้งใหญ่ของประเทศอินเดียเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2557 ที่ผ่านมา พรรค BJP ที่ได้แสดงจุดยืนชัดเจนว่าคัดค้านการเปิดเสรีการค้าปลีก ได้รับคะแนนเสียงจากชาวอินเดียอย่างท่วมท้น ทำให้พรรค BJP ชนะการเลือกตั้งครั้งนี้และได้ขึ้นเป็นพรรคผู้นำรัฐบาลชุดใหม่ของประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นที่จับตามองของนักลงทุนต่างชาติทั่วโลกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานะการเปิดเสรีการค้าหรือไม่ โดยนักลงทุนส่วนใหญ่คาดว่าพรรค BJP อาจเลือกที่จะไม่เปิดเสรีการค้าปลีกหรือปรับกฎระเบียบให้ยากขึ้นกว่าเดิมก็เป็นได้ แต่หลังจากเสร็จสิ้นการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่และเริ่มปฏิบัติงานเพียงไม่กี่วัน นาง Nirmala Sitharaman รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมคนใหม่ของอินเดียที่นำโดยพรรค BJP ก็ได้ชี้แจงแนวทาง

นโยบายด้านการค้าปลีกว่าอินเดียจะยังไม่เปิดเสรีการค้าให้ชาวต่างชาติลงทุนทางตรง (FDI) ในภาคธุรกิจส่วนการค้าปลีกแบบ Multi-brand เพิ่มเติม เนื่องจากการเปิดเสรีการค้านี้จะทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในประเทศอินเดียมากเกินไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการชาวอินเดียรายเล็กและรายกลาง หรือชาวไร่ชาวนาที่ยังไม่มีอำนาจต่อรองในตลาดเพียงพอ แต่ก็ยังมีได้กล่าวถึงการปิดเสรีหรือปรับกฎระเบียบแต่อย่างใด

ทั้งนี้ สมาคมผู้ประกอบการค้าปลีกแห่งประเทศไทยได้แสดงความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ประกอบการค้าปลีกจะรอดูความชัดเจนเรื่องนโยบายด้านการค้าปลีกของรัฐบาลใหม่มากกว่านี้ว่าจะมีแนวทางไปทางใด หากรัฐบาลอินเดียไม่อนุญาตให้มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในการค้าปลีกแบบ Multi-brand นักลงทุนต่างชาติจะ

ไม่สามารถเข้ามาในตลาดค้าปลีกของอินเดียได้เลยซึ่งจะเป็นการปกป้องผู้ประกอบการชาวอินเดียได้เป็นอย่างดี ซึ่งในคำแถลงการณ์ (Manifesto) สำหรับการหาเสียงเลือกตั้งครั้งล่าสุดของพรรค BJP ก่อนที่จะได้รับชัยชนะแบบถล่มทลาย พรรค BJP ได้เน้นย้ำถึงการสนับสนุนภาคธุรกิจการค้าปลีกอย่างมาก รวมถึงนโยบายหาเสียงของพรรค BJP ยังได้ระบุถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จะช่วยในการดำเนินธุรกิจค้าปลีก โดยกล่าวถึงการค้าปลีกสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) อีกด้วย

ปัจจุบัน รัฐบาลอินเดียได้แบ่งประเภทร้านค้าปลีกออกเป็น 2 ประเภทคือ ร้านค้าปลีกแบบ Single-brand ซึ่งเป็นร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสินค้าตราสินค้าเดียวเท่านั้น และร้านค้าปลีกแบบ Multi-brand ซึ่งเป็นร้านค้าปลีกที่จำหน่ายสินค้าหลากหลายตราสินค้า

นาย Kishore Biyani ผู้ก่อตั้งและประธานบริษัท Future Group ผู้นำด้านค้าปลีกในประเทศอินเดียซึ่งเป็นเจ้าของห้างสรรพสินค้า Central, ร้าน Big Bazaar และอื่นๆ ได้ปฏิเสธที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการลงทุนทางตรงจากต่างชาติที่นาง Nirmala ได้ออกมาแถลง แต่เมื่อไม่นานมานี้ นาย Kishore ได้ขอให้รัฐบาลชุดใหม่ที่น่าโดยพรรค BJP ร่างนโยบายค้าปลีกอันใหม่ซึ่งเกณฑ์การกีดกันและการควบคุมการลงทุนทางตรงจากต่างชาติจะต้องไม่ขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์ว่าเป็นการจำหน่ายสินค้าตราสินค้าเดียวหรือหลากหลายตราสินค้าแต่จะต้องพิจารณาจากประเภทของกิจการ โดยเชื่อว่ารัฐบาลควรระบุค่าจำกัดความของร้านค้าปลีกในอินเดียใหม่

เนื่องจากในปัจจุบัน ไม่มีประเทศใดในโลกที่แบ่งประเภทร้านค้าปลีกด้วยลักษณะการจำหน่ายสินค้าเป็นร้านค้าปลีกแบบ Single-brand กับ ร้านค้าปลีกแบบ Multi-brand อย่างที่อินเดียกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยควรจัดกลุ่มรูปแบบร้านค้าปลีกด้วยวิธีพื้นฐานซึ่งง่ายต่อการทำความเข้าใจ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านซูเปอร์มาร์เก็ต หรือร้านไฮเปอร์มาร์เก็ต และทำการร่างนโยบายให้สอดคล้องกับประเภทร้านต่างๆว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ต่างชาติมาลงทุนในร้านรูปแบบใด

ความคิดเห็นสำนักงานฯ

ประเทศอินเดียได้เปิดเสรีการค้าปลีกแบบ Multi-brand มาตั้งแต่ปี 2012 แต่จนกระทั่งปัจจุบัน มีเพียงบริษัทค้าปลีกต่างชาติรายเดียวเท่านั้นที่ตัดสินใจเข้ามาลงทุนตามเงื่อนไขที่อินเดียกำหนด ยิ่งไปกว่านั้น พรรค BJP ซึ่งคัดค้านการเปิดเสรีการค้าแบบ Multi-brand มาโดยตลอดในขณะที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน แต่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นพรรคผู้นำรัฐบาลชุดใหม่ ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าการเปิดเสรีการค้าปลีกแบบ Multi-brand หรือ ค้าปลีกแบบหลากหลายตราสินค้านี้ น่าจะยังคงเป็นการเปิดเสรีแบบจอมปลอมเหมือนที่ผ่านมา คือเปิดแบบไม่เปิด เพราะแม้ว่ารัฐบาลอินเดียจะประกาศเปิดเสรีการค้าแบบ Multi-brand แล้ว แต่ก็มี การตั้งกฎระเบียบขึ้นมาเป็นอุปสรรคกีดขวางมากมาย และจากการแถลงนโยบายล่าสุดของนาง Nirmala Sitharaman รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมอินเดียแสดงให้เห็นว่า อินเดียจะไม่ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและเงื่อนไขในการเปิดเสรีการค้าปลีกในเร็ววันนี้อย่างแน่นอน ดังนั้น หากนักลงทุนต่างชาติต้องการเข้าตลาดค้าปลีกของอินเดีย นักลงทุนต่างชาติจะต้องจับตาดูความเคลื่อนไหวและนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ตลาดค้าปลีกในประเทศอินเดียยังมีความล้าสมัยอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขลักษณะและด้านการบริหารจัดการของร้านค้าที่ยังไม่ได้มาตรฐานสากล อีกทั้งจำนวนร้านค้าสมัยใหม่ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกและนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพให้กับผู้บริโภคอินเดียได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น แม้ว่าการที่อินเดียยังไม่เปิดเสรีการค้าปลีกแบบ Multi-brand จะช่วยปกป้องผู้ประกอบการอินเดียได้ดีแต่ภาระก็จะไปตกอยู่กับผู้บริโภคอินเดียแทน ซึ่งในระยะยาวหากรัฐบาลอินเดียพิจารณาถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้กว้างขวางและครบถ้วนกว่าปัจจุบันที่คำนึงถึงแต่ร้านค้าปลีกรายเล็กและรายย่อย (Kirana) แต่ลืมนำถึงผู้บริโภคที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งไป ในที่สุดแล้วรัฐบาลอินเดียก็อาจจะต้องทำการเปิดเสรีการค้าปลีกแบบ Multi-brand มากขึ้นก็เป็นได้

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองมุมไบ

24 มิถุนายน 2014

จัดทำโดย: นางสาวปนิดา มาสุภาพ

นักศึกษาฝึกงานจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์